

Capitolul I

Răspunderea contractuală, exigibilitatea obligației de plată, curgerea dobânzilor și penalităților

I. Neexecutarea obligației contractuale. Clauză penală. Condițiile acordării penalităților de întârziere

C. civ., art. 1066, art. 1082

Pentru acordarea penalităților de întârziere se cer întrunite condițiile generale ale răspunderii civile, respectiv existența unei fapte ilicite săvârșite cu vinovăție, a unui prejudiciu patrimonial și a raportului de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu.

Conform art. 1082 C. civ., în materia răspunderii civile contractuale, pentru obligațiile de rezultat, sarcina probei este inversată, creditorul trebuie să dovedească numai existența contractului și faptul că obligația nu a fost executată, culpa debitorului fiind prezumată. Acesta poate fi exonerat de răspundere dacă dovedește că neexecutarea obligației s-a datorat unei cauze străine de voința sa.

*C.A. București, Secția a VI-a comercială,
decizia nr. 66 din 14 noiembrie 2003, nepublicată*

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalul București, Secția a VI-a comercială, reclamanta SC E. SA a chemat în judecată pe pârâta SC C. SA, solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 225.051.424 lei reprezentând penalități de întârziere.

În motivarea cererii, reclamanta a arătat că a încheiat cu pârâta contractul nr. 203/1997 având ca obiect efectuarea unor lucrări de construcție. Termenul de execuție a fost stabilit la data de 10 decembrie 1997. Cu ocazia verificării lucrărilor, între părți s-a încheiat o notă prin care s-a convenit necesitatea efectuării unor remedieri până la data de 27 mai 1998, însă pârâta nu și-a îndeplinit obligația de efectuare a acestor lucrări până la termenul stabilit convențional.

Prin sentința civilă nr. 8052 din 5 decembrie 2000, tribunalul a admis acțiunea și a obligat pârâta la plata sumei de 225.051.424 lei reprezentând penalități de întârziere.

Pentru a pronunța această hotărâre, instanța de fond a reținut, din analiza înscrisurilor depuse la dosar, că execuția lucrării a fost întârziată, minutele încheiate între părți fiind date ulterior termenului de finalizare a lucrării, respectiv 10 decembrie 1997.

A fost înlăturată apărarea pârâtei, în sensul că reclamanta este în culpă, întrucât a predat cu întârziere materialele necesare executării lucrărilor, având în vedere că această obligație nu cădea în sarcina reclamantei, potrivit prevederilor contractuale. Nerespectarea obligației privind plata lucrărilor nu justifică întârzierea în execuție din partea pârâtei, întrucât, conform contractului, pentru această întârziere, reclamanta datora penalități.

Prin decizia comercială nr. 531 din 27 septembrie 2001, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția a V-a comercială, a fost respins ca nefondat apelul declarat de pârâtă.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs reclamanta, iar Curtea Supremă de Justiție, Secția comercială, prin decizia nr. 6146 din 23 octombrie 2001 a admis recursul și a casat decizia atacată, trimițând cauza spre rejudecarea apelului la aceeași instanță.

Rejudecând apelul, după casare, Curtea a încuviințat administrarea probelor cu înscrisuri și expertiză tehnică în specialitatea construcții.

Analizând materialul probator administrat în cauză, Curtea a constatat că apelul este fondat pentru următoarele considerente:

Între părți s-a încheiat contractul nr. 203/1997, având ca obiect efectuarea de către apelantă a unor lucrări de construcție în beneficiul intimitei, termenul de execuție fiind de 70 zile calendaristice de la data prezentării garanției bancare de bună execuție.

Pentru executarea în bune condiții a lucrărilor, beneficiarul s-a obligat să pună la dispoziția antreprenorului documentația necesară, părțile stabilind ca lucrările suplimentare să fie plătite antreprenorului numai dacă sunt executate în baza unei dispoziții a beneficiarului.

Conform pct. 11 din procesul-verbal încheiat la data de 24 septembrie 1997, beneficiarul s-a obligat să pună la dispoziția executantului o serie de materiale. Aceste materiale au fost predate succesiv, conform proceselor-verbale încheiate la 5 octombrie 1997, 6 octombrie 1997, 18 martie 1998, 31 martie 1998 și la 7 mai 1998.

La data de 21 octombrie 1997, părțile au încheiat un înscris prin care s-a constatat existența unor deficiențe și lipsuri în execuția lucrării, acestea urmând a fi remediate de către antreprenor.

În cursul anului 1998, între părți s-a desfășurat o amplă corespondență cu privire la depășirea termenului de execuție a lucrării și cu privire la lucrările rămase nefinalizate.

Astfel cum rezultă din ansamblul materialului probator administrat în cauză, apelanta nu a executat lucrările în termenul contractual din următoarele motive: intimata nu i-a pus la dispoziție documentația de execuție completă, în conformitate cu art. 4 din contract; în cuprinsul minutei încheiate între părți la data de 21 octombrie 1997, sunt consemnate planurile lipsă pentru diferite detalii de execuție; de asemenea, beneficiarul a făcut o serie de modificări ale lucrărilor față de documentația inițială și nu a pus la dispoziția executantului unele materiale (tabla cutată), care au fost livrate acestuia după expirarea termenului contractual.

La data de 26 februarie 1998, beneficiarul a oprit lucrările la șarpanta în dreptul gospodăriei de combustibil și nu a putut prezenta un document care să permită executantului să continue lucrările în zona respectivă în condiții de siguranță. De asemenea, lucrările au fost întrerupte în perioada de iarnă, având în vedere influența exercitată de factorii climatici, de natură a afecta calitatea acestora. În acest sens, prin expertiza efectuată, s-au enumerat lucrările care nu au putut fi executate în perioada de iarnă: executarea zidărilor, supraînălțarea aticelor, turnarea centurilor, asamblarea elementelor metalice.

Față de cele arătate anterior, instanța a reținut că neexecutarea lucrărilor în termenul stabilit în contract nu s-a datorat culpei apelantei, ci unor factori străini de voința sa.

Pentru acordarea penalităților de întârziere se cer întrunite condițiile generale ale răspunderii, astfel încât Curtea, în temeiul art. 296 C. proc. civ., a admis apelul și a schimbat în tot hotărârea atacată, în sensul că a respins acțiunea formulată de reclamantă.

2. Emiterea facturii fiscale cu întârziere. Consecințe asupra exigibilității creanței

C. civ., art. 969, art. 970, art. 1066

Emiterea facturii fiscale nu are relevanță asupra exigibilității creanței, iar comunicarea cu întârziere a acesteia nu este de natură a o exonera pe pârâtă de îndeplinirea obligației la

termenul care a fost stabilit prin contract, sub sancțiunea penalităților de întârziere.

*Trib. București, Secția a VI-a comercială,
sentința comercială nr. 7018 din 26 mai 2003, nepublicată*

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Tribunalului București, Secția a VI-a comercială, la data de 24 martie 2003, reclamanta Compania Națională R a chemat în judecată pe pârâta SC I.T. SA, solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 5.342. 346 lei reprezentând penalități de întârziere.

În motivarea cererii legal timbrată, reclamanta a arătat că între părți s-a încheiat contractul din data de 18 ianuarie 2001 privind închirierea unui spațiu de depozitare, iar pârâta, în calitate de locator, a achitat cu întârziere sau nu a achitat chiria.

Pârâta a formulat întâmpinare, arătând că reclamanta nu a emis factură fiscală, astfel cum prevede art. 5 din contract, așa că a fost în imposibilitate de a efectua plata.

Analizând înscrisurile depuse la dosar, instanța a constatat că între reclamantă, în calitate de locator, și pârâtă, în calitate de locatar, s-a încheiat la data de 18 ianuarie 2000 un contract de închiriere a unui spațiu de depozitare situat în Calea Plevnei nr. 141.

Conform art. 5 din contract, pârâta s-a obligat să plătească chiria semestrial, în primele 15 zile ale primei luni din semestru, pe bază de factură prin ordin de plată, sub sancțiunea unor penalități de 0,4% pe zi de întârziere.

Reclamanta a emis factura fiscală nr. 1024 din 5 august 2002, pentru suma de 49.418.725 lei reprezentând chirie aferentă perioadei 1 iulie 2001 - 30 iunie 2002, și factura fiscală nr. 1224 din 5 septembrie 2002, pentru suma de 12.391.791 lei reprezentând chirie pentru perioada 1 octombrie - 31 decembrie 2002, ce au fost achitate cu întârziere de către pârâtă.

Pentru neîndeplinirea obligației de plată la scadență, conform art. 1066 C. civ. și art. 43 C. com., pârâta datorează penalități de întârziere, având în vedere clauza penală stipulată în art. 7 din contract.

Astfel, pentru factura fiscală nr. 1024 din 5 august 2002, emisă pentru suma de 49.418.725 lei, au fost calculate penalități de întârziere pentru perioada 20 august 2002 - 1 octombrie 2002, dată la care suma a fost plătită în mod integral.

Sușinerile pârâtei, în sensul că factura fiind emisă cu întârziere față de dispozițiile contractuale, nu datorează penalități de întârziere, sunt neîntemeiate.

Emiterea facturii fiscale ulterior scadenței nu este de natură a o exonera pe pârâtă de plata chiriei, la data la care a fost stabilită prin contract, sub sancțiunea penalităților de întârziere.

Astfel, creditorul poate cere plata oricând după ce obligația devine exigibilă prin ajungerea la scadență, iar renunțarea la beneficiul termenului nu are consecințe asupra aplicării clauzei penale.

De asemenea, pârâta a plătit cu întârziere, la data de 23 octombrie 2002, suma de 12.376.798 lei reprezentând chiria aferentă perioadei 1 octombrie - 31 decembrie 2002 pentru care s-a emis factura fiscală nr. 1224 din 5 septembrie 2002, calculându-se și penalități de întârziere în cuantum de 2.376.345 lei .

Și în acest caz, apărările pârâtei, în sensul că suma de 12.376.798 lei a fost solicitată de care reclamantă anterior scadenței, sunt nefondate față de dispozițiile art. 5 din contract, care prevede că plata chiriei se face semestrial în primele 15 zile ale primei luni din semestru.

În ceea ce privește susținerea în sensul că, în lipsa unui răspuns de la reclamantă la propunerea de achitare a sumelor la data de 31 septembrie 2002, a considerat că aceasta a fost de acord cu termenul solicitat, este neîntemeiată, întrucât modificarea clauzelor contractuale se poate realiza numai prin manifestarea de voință a ambelor părți, exprimată în mod neechivoc.

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 969, art. 970 și art. 1066 C. civ., instanța a admis cererea astfel cum a fost formulată și a obligat pârâta la plata penalităților de întârziere.

3. Omisiunea emiterii facturii. Consecințe asupra exigibilității obligației de plată

C. com., art. 43

Dacă prin contract vânzătorul s-a obligat să emită factură fiscală pentru plata prețului, data emiterii facturii determină momentul la care datoria este exigibilă.

În ipoteza în care vânzătorul a omis să comunice factura fiscală, acesta nu este îndreptățit să primească dobânzi comerciale

pentru plata cu întârziere a prețului, întrucât nu se poate prevala de propria culpă pentru a obține daune-interese moratorii.

*C.S.J., Secția comercială, decizia nr. 704
din 7 februarie 2003, în B.J., Baza de date*

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Tribunalului Dâmbovița, reclamanta SC A.P. SA a chemat în judecată pe pârâta SC D. SRL, solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 2.601.774 lei reprezentând dobânzi pentru plata cu întârziere a prețului stabilit prin contractul de vânzare-cumpărare încheiat între părți, precum și la plata cheltuielilor de judecată.

Prin sentința nr. 90 din 1 februarie 2001, Tribunalul a admis în parte acțiunea și a obligat-o pe pârâtă la plata sumei de 2.601.774 lei dobânzi și la 1.500.000 lei cheltuieli de judecată.

Instanța de fond a reținut că, în urma controlului Curtii de Conturi, reclamanta a emis o factură pentru suprafața de teren vândută pârâtei, factura plătită de aceasta din urmă după introducerea acțiunii.

Întrucât data de la care pot fi cerute dobânzile este aceea a emiterii facturii, calculul acestora a avut în vedere dispozițiile art. 43 C. com. și ale O.G. nr. 9/2000.

Curtea de Apel Ploiești, soluționând apelul declarat de reclamantă, prin decizia nr. 521 din 17 aprilie 2001, a considerat că data la care datoria a devenit scadentă este aceea la care reclamanta a emis factura, iar calculul dobânzilor se face potrivit legislației în vigoare, respectiv O.G. nr. 9/2000, și, în consecință, a respins ca nefondat apelul.

Împotriva acestei decizii, reclamanta a declarat recurs, susținând că părțile au încheiat contractul de vânzare-cumpărare la data de 28 iunie 1999, când cumpărătorul a plătit o parte din preț, iar restul a fost plătit după situația întocmită de Camera de Conturi Dâmbovița, termenul de la care curg dobânzile fiind acela al încheierii contractului, și nu al emiterii facturii.

Recursul este nefondat.

Contractul de vânzare-cumpărare încheiat la 28 iunie 1999, având ca obiect transmiterea dreptului de proprietate asupra terenului în suprafață de 2646 mp, prevedea că prețul a fost plătit înainte de autentificarea actului. În situația contabilă a vânzătorului, plata prețului apare ca fiind parțială (suma de 10.000.000 lei), dar pentru diferența de preț vânzătorul nu a emis factură, decât după controlul

efectuat de Camera de Conturi Dâmbovița. În egală măsură, disciplina contabilă nu permite cumpărătorului, în afară de clauză specială inserată în contract, să efectueze plăți neevidențiate în acte comerciale.

În mod judicios instanțele de fond au reținut culpa vânzătorului în derularea raporturilor contractuale ale părților, manifestată prin întârzierea emiterii facturii lucrului vândut, actul în baza căruia cumpărătorul e ținut de plata prețului. Astfel, principiul *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* este deplin aplicabil. Data emiterii facturii determină momentul la care datoria este exigibilă și, în consecință, data de la care dobânzile comerciale curg. Altfel, s-ar ajunge la situații de incertitudine, impreviziune și insecuritate a raporturilor juridice, caractere străine dreptului comercial, în special.

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 312 C. proc. civ., Curtea a respins, ca nefondat, recursul declarat împotriva deciziei nr. 521 din 17 aprilie 2001, pronunțată de Curtea de Apel Ploiești.

4. Contract de vânzare-cumpărare. Lipsa clauzei contractuale privind scadența obligației de plată a prețului. Data de la care încep să curgă dobânzile

C. civ., art. 1362
C. com., art. 1, art. 43

În materie comercială, debitorul se află de drept în întârziere din momentul când obligația a devenit exigibilă și, în consecință, dobânzile curg de drept de la scadența obligației.

În contractele de vânzare-cumpărare, în lipsa unei clauze contractuale care să stipuleze termenul de plată, sunt aplicabile dispozițiile art. 1362 C. civ., cumpărătorul fiind dator să efectueze plata la locul și la timpul în care se face predarea lucrului. Prin urmare, conform art. 43 C. com., cumpărătorul datorează dobânda legală din ziua livrării bunurilor.

C.S.J., Secția comercială, decizia nr. 1391 din 6 martie 2003, în R.D.C. nr. 12/2004, p. 230

Prin cererea înregistrată la Tribunalul Bacău, la data de 19 iulie 2000, reclamanta SC L.C. SRL a chemat în judecată pârâta SC D.S. SRL, solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 23.601.885 lei